

**KRAJOWA RADA KURATORÓW
WARSZAWA**

◆ 00-950 Warszawa, Al. Ujazdowskie 11 ◆
e-mail: krajowarada.kuratorow@o2.pl
tel. 603 294 416, 730 492 900, 695 923 808

Warszawa, 9 października 2020 roku

KRK 35/V/2020

**Pan
ZBIGNIEW ZIOBRO
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI RP**

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z trwającym procesem legislacyjnym *projektu ustawy o zmianie ustawy- Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw* (nr UC 31), w nawiązaniu do pisma okólnego z 1 października 2020 roku, oznaczonego DLPK-II.401.4.2020, podpisanego przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości i w odpowiedzi na nie, Krajowa Rada Kuratorów działając na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 3 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych* (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 167), uprzejmie przedstawia opinię na temat przedmiotowego projektu.

Krajowa Rada Kuratorów z aprobatą przyjmuje działalność Ministerstwa Sprawiedliwości na gruncie dążenia do wdrożenia i całościowego wykonania *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW*. Niewątpliwie działania na tych polach powinny przyczynić się zarówno do zapewnienia pełnej reprezentacji procesowej osobom oskarżonym, które nie ukończyły 18 roku życia, a także zapewnienia pomocy i wsparcia małoletnim pokrzywdzonym będącym ofiarami przestępstw seksualnych, w tym także tych związanych z pornografią dziecięcą.

Dlatego pozytywnie opiniujemy i nie wnosimy uwag do projektowanego brzmienia przepisów: art. 76 k.p.k., art. 229b k.p.k., 202§4b k.k., art. 264§4 k.k. czy w końcu art. 212§ k.k.w. Ten ostatni uważamy za szczególnie istotny z punktu widzenia podmiotowego traktowania, przeciwdziałania i zapobiegania demoralizacji osób, które nie ukończyły 18 roku życia lub młodocianych.

Pozytywnie opiniujemy również projektowane brzmienie przepisu art. 214§2 pkt 3 k.p.k., gdyż poszerza on możliwość wykorzystania profesjonalnego narzędzia diagnostycznego jakim jest wywiad środowiskowy, w procesie indywidualnej oceny właściwości i warunków osobistych podejrzanego lub oskarżonego, który nie ukończył 18 roku życia. Pozyskanie takich danych, zwłaszcza w przypadku osób, które nie ukończyły lat 18, jest bardzo istotne w procesie decydowania o karze w kontekście dyrektywy prewencji indywidualnej. Niezależnie od tego, że zgodnie z intencją ustawodawcy stanowi także dostosowanie prawa miejscowego do zasad unijnych i jest implementacją

rozwiązań zwartych w art. 7 ust. 2 *dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym*.

Pragniemy zauważyć, że wprowadzenie takiej regulacji skutkowało będzie zwiększeniem liczby czynności przeprowadzanych przez kuratorów sądowych. Z danych uwzględnionych w ocenie skutków regulacji projektu wynika, że tylko w roku bieżącym, wg stanu na 6 lipca 2020, w Polsce było 10 365 podejrzanym lub oskarżonym poniżej 18 roku życia. Tym samym liczba ta nie jest miarodajna dla dokonania liczby czynności, które obligatoryjnie kuratorzy sądowi wykonać będą musieli w skali roku i wydaje się wymagać uzupełnienia w ocenie skutków regulacji. Jej kompleksowe oszacowanie jest o tyle istotne, że w 2019 roku kuratorzy sądowi dla dorosłych wykonali łącznie 236 298 wywiadów środowiskowych, więc nawet w przypadku podanych wartości oznacza to wzrost obciążenia pracą o co najmniej 5% (w tej kategorii spraw).

Odrębną kwestię stanowią natomiast propozycje zmian przepisów bezpośrednio związanych z projektowanym brzmieniem art. 96§3 k.p.k. i pojawiające się w odniesieniu do nich uwagi.

Przede wszystkim uzasadnione wątpliwości wzbudza propozycja zmiany dotychczasowego brzmienia art. 1 *ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych*, poprzez dodanie frazy „*oraz zadanie, o którym mowa w art. 96§3 Kodeksu postępowania karnego*”. Należy z całą stanowczością podkreślić, że zadanie związane z reprezentacją procesową nie przystaje do stanowiących spójną całość czynności kuratorów sądowych, które dotyczą zadań o charakterze wychowawczo- resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związanych z wykonaniem orzeczeń sądu i prowadzonych w środowisku podopiecznych (art. 3 u.k.s).

Zadania kuratorskie określone są przez prawo, a więc ustawy i wydane na ich podstawie akty wykonawcze. Natomiast ustawa o kuratorach sądowych jest ustawą ustrojową określającą ramowo organizację służby, prawa i obowiązki kuratorów sądowych, warunki pracy, itp. Nie ma zatem potrzeby zmieniania ustawy ustrojowej i wyróżniania w niej w sposób szczególny jakiegoś konkretnego zadania, skoro jego źródłem miałyby być bezpośrednio przepis Kodeksu postępowania karnego. Tym bardziej, że ustawa ustrojowa nie jest źródłem, z którego wynikają poszczególne zadania kuratorów sądowych (cf. Jedynak T., Stasiak K. *Komentarz do ustawy o kuratorach sądowych*, LexisNexis, Warszawa 2008, str. 34)

Przypisanie społecznemu kuratorowi sądowemu roli zakładanej w projektowanym art. 96§3 k.p.k. prowadzi do sytuacji, w której stanie się on organem procesowym, którego zasadniczą rolą będzie wnoszenie środków zaskarżenia, składanie wniosków oraz ustanowienie obrońcy (*vide* projektowany art. 76 k.p.k.). Zauważyć przy tym należy, iż zgodnie z wymogami ustawowymi społeczny kurator sądowy musi co najmniej posiadać wykształcenie średnie i doświadczenie w prowadzeniu działalności resocjalizacyjnej, opiekuńczej lub wychowawczej. Żaden z tych wymogów nie determinuje posiadania przez niego ugruntowanej wiedzy prawniczej, czy dogłębnej znajomości proceduralnych zagadnień procesowych, w tym dotyczących wnoszenia zażaleń, czy składania wniosków. Pojawia się zatem wątpliwość, czy ogół społecznych kuratorów sądowych dysponuje kompetencjami wystarczającymi dla zapewnienia odpowiedniej reprezentacji procesowej osobom, które nie ukończyły 18 lat.

Społecznego kuratora sądowego nie łączy z sądem stosunek zatrudnienia, a do pełnienia funkcji społecznej jest on powoływany przez prezesa sądu (art. 84 u.k.s.). Społeczni kuratorzy sądowi są co do zasady osobami, które niezależnie od pełnionej funkcji społecznej, w pełnym wymiarze wykonują swoje role zawodowe (będąc czynnymi nauczycielami, pracownikami socjalnymi, funkcjonariuszami policji, *etc.*). O ile nie nastrocza to trudności w sytuacji wykonywania czynności społecznego kuratora sądowego związanych z prowadzeniem dozorów lub nadzorów, albo przeprowadzaniem wywiadów środowiskowych (zgodnie z ustawą o kuratorach sądowych czynności te podejmowane mogą być pomiędzy 7⁰⁰ a 22⁰⁰), o tyle problematyczne może być pogodzenie wykonania przez społecznego kuratora sądowego obowiązków, o których mowa w projektowanym art. 96§3 k.p.k. z jego zwykłymi obowiązkami zawodowymi. Rozprawy sądowe z reguły odbywają się w godzinach pomiędzy 8⁰⁰ a 15⁰⁰, które dla znacznej części osób czynnych zawodowo, są właśnie czasem

świadczenia pracy. Uwidacznia się tutaj kolizja pomiędzy możliwością pełnienia funkcji społecznych i wykonywania obowiązków zawodowych.

W uzasadnieniu projektu znalazło się także założenie, że obowiązki związane z reprezentacją procesową miałyby być wykonywane zarówno przez społecznych kuratorów sądowych, jak i społecznych kuratorów rodzinnych. W przypadku osób podejrzanych lub oskarżonych poniżej 18 roku życia, w sprawie których postępowania prowadzi sąd właściwy według przepisów Kodeksu postępowania karnego, rozwiązanie to pozostaje w sprzeczności z przepisami *ustawy o kuratorach sądowych*. W art. 2 ust. 2 u.k.s. dokonano jasnego podziału kuratorów sądowych na tych wykonujących orzeczenia w sprawach karnych i tych wykonujących orzeczenia w sprawach rodzinnych. Wyklucza to zatem możliwość podejmowania czynności przez kuratorów rodzinnych w sprawach, które pozostają w kompetencjach kuratorów dla dorosłych i odwrotnie. Zagadnienie to poddane zostało analizom w Ministerstwie Sprawiedliwości i znalazło odzwierciedlenie w stanowisku Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji z 15 lutego 2018 roku, oznaczonym DWOiP-II-024-22/17/4 (UNP: 180209-01615), w którym stwierdzono, że zakres obowiązków jednego kuratora powinien mieścić się w jednej ze specjalizacji wynikających z art. 2 ust. 2 u.k.s.

Reasumując, Krajowa Rada Kuratorów **wnosi zastrzeżenia co do propozycji rozwiązań zawartych w projektowanym art. 96§3 k.p.k. w części, w jakiej uwzględnia on udział społecznych kuratorów sądowych w czynnościach związanych z reprezentacją procesową. Tym samym, negatywnie opiniuje również proponowane zmiany w obrębie *ustawy o kuratorach sądowych*, odnoszące się do zmiany art. 91 ust. 1,2 i 3 u.k.s., a w szczególności art. 1 u.k.s.**

Krajowa Rada Kuratorów stoi także na stanowisku, że ze względu na ujawniające się analogie pomiędzy osobą inną niż przedstawiciel ustawowy osoby poniżej 18 roku życia, a instytucją kuratora procesowego (art. 69 k.p.c.), uzasadnionym wydaje się opracowanie przepisów, które regulowałyby warunki jakie powinna spełniać ta osoba, sposób jej powołania, a także szczegółowy zakres przysługujących jej uprawnień i spoczywających na niej obowiązków. Przepisy te powinny również zawierać także jednolite uregulowania co do sposobu wynagradzania osób wykonujących zadania z zakresu reprezentacji procesowej, które miałyby zastosowanie w tym przypadku- niezależnie od pełnionych ról zawodowych, czy wykonywanych funkcji społecznych.

Z poważaniem,

Krajowa Rada Kuratorów
05-100 Warszawa, al. Szkiełkowskie 11
Przewodniczący
Grzegorz Kozera

Do wiadomości:

Pan dr Marcin Romanowski- Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości

Pani dr Anna Dalkowska- Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości.